

Checklista

— att arbeta normmedvetet i skolan

- Starka normer leder till diskriminering – för att arbeta förebyggande och främjande mot diskriminering behöver du titta på vilka begränsande normer som finns hos er.
- Benäm n alla elever med deras namn, undvik orden tjejer och killar.
- Använd främst elevernas namn i positiva sammanhang, inte vid tillsägelser.
- Förutsätt inte att det finns ett enhetligt vi i gruppen eller personalgruppen. Prata därför inte om "vi" och "dom". Prata istället om olika individer med olika bakgrund, religion, familj osv.
- Förutsätt alltid att den du talar om finns i rummet – det hjälper dig att prata inkluderande.
- Det är inte de som bryter mot normer som ska förändras utan det är skolan som ska göra så att alla får känna sig självklara.
- Alla behöver inte vara lika eller kunna samma saker – vi måste få vara olika utan att det skapar hierarkier. Mångfald berikar!
- Olika – lika. Använd ordet olika ofta så blir det en självklarhet. Bekräfta att vi alla är olika, både på utsidan och hur vi lever våra liv. Men vi har alla känslor och kan bli ledsna om vi inte blir bekräftade och respekterade.
- Lagg problemet där det hör hemma! Undvik fallgropen "Hur ska vi stärka *valfri grupp*?" — istället för att förändra de normer som leder till diskriminering eller trakasserier eller att elever väljer bort aktiviteter.
- Tänk på att inte befästa normer och föreställningar. Istället för att prata om hur exempelvis tjejer och killar *är*, kan du prata om förväntningar på och föreställningar om kön.
- Tänk på att inte lära ut begränsande normer som eleverna inte redan känner till.

- Att ha högt i tak är inte detsamma som att acceptera att personer eller grupper kränks. Agera alltid! Säg ifrån! Tänk på att du sätter normen!
- Låt alla komma till tals, ett jämt fördelat talutrymme är av största vikt och ett tecken på att du som vuxen tycker att alla är lika intressanta.
- Undvik fallgropen att lägga ansvaret på de som är tysta – förändra normen så att alla vågar prata!
- Ta reda på vilka ord och uttryck du använder, men även vad du inte säger och inte gör! Vilka normer förmedlar du?
- Tänk på vad och vem du bekräftar och berömmar. Förstärker du normen eller du öppnar du upp för fler sätt att vara?
- Se över er skolmiljö – vilka bilder har ni på väggarna? Finns det en mångfald av förebilder när det gäller exempelvis kön, ålder, etnicitet, hudfärg, funktionalitet, kärlek, familjebilder, religion? Vilka normer finns i det material och den litteratur ni använder? Speglar det en mångfald eller är vissa perspektiv och sätt att vara dominerande? Är materialen/litteraturen stereotypa eller inkluderande?
- Representation är viktigt men undvik fallgropen att råka exotisera – representationen ska vara jämlik och inte framställa olikheter som ”spännande” eller ”annorlunda”.
- Utgå inte från dig själv eller normen i mötet med andra! Låt oss vara olika!
- Fundera igenom hur du hanterar att elever, vårdnadshavare, kollegor har olika funktionsförmågor och olika sociala-, kulturella- och ekonomiska förhållanden.
- Undersök kunskapsnivån om jämställdhet och normmedvetenhet hos pedagogerna.
- Normmedvetenhet ska ingå i det vardagliga arbetet, glöm inte att inkludera istället för addera - exempelvis säg inte: idag ska vi prata om homosexualitet, funktionshindrade, kvinnor i historien utan få in det på ett självklart sätt utan att peka ut det som något annorlunda.

Hur gör ni? Samtala gärna med dina kollegor!

- Hur ger ni eleverna ett kritiskt förhållningsätt till normer?
- Hur gör ni för att få eleverna att känna att de kan ifrågasätta och stå emot normer?
- Hur får ni eleverna att känna att de kan förändra begränsande normer?
- Hur får ni alla elever att känna sig självklara i skolan oavsett olikheter och rådande normer?
- Hur stärker ni elevernas självkänsla?

Vill du veta mer om normmedvetenhet?

Vi på Jämställt utbildar gärna din verksamhet om normmedvetenhet, inkludering och mångfald.

Hör av dig på info@jamstallt.se eller 073-685 44 54